

Bewogen

door de verte

In de verste verte

Foto's,

Tekst

Jan Boekhout.

Inhoud

Zichtlijnen.

Bewogen wachters

De kleinste menigte

Een verzameling.

p10 — 01

p19 — 02

p26 — 03

p34 — 04

Als je de tocht naar Ithaka aanvaardt,
wens dan dat de weg lang mag zijn.

fragment Kavafis

Eén blik op de horizon en de kans is groot dat mijn verbeelding er met me vandoor gaat; in gedachte vezonken ga ik de halve wereld over, zie de rest mijn leven aan mij voorbij trekken of beland daar waar mijn gevoel huist en rekeningen worden opgemaakt.

Mensen die op een overtocht per veerboot hun blik op de verte hadden gevestigd heb ik gefotografeerd, heb hen losgemaakt van de alledaagse werkelijkheid en een horizon gegeven. Niet hun blik heb ik gezocht, maar ik kijk met hen mee naar de verte.

—OI

ZICHTLIJNEN

De horizon ligt niet alleen vóór, maar ook achter ons. Eén blik daarop kan ons een spiegel voorhouden met daarin wat we al dan niet bewust hebben nagelaten, ooit anders hadden willen doen of onnadenkend van tafel hebben geveegd.

Net als de horizon zelf, is de overgang van werkelijkheid naar verbeelding niet scherp te trekken. Het blauw dat hemel met aarde verbindt, is onderweg verdwaald tussen de moleculen van de lucht en de zee en geeft de horizon zijn eeuwig vage streep blauwgrijs.

De eerste ordening in de chaos na de oerknal was een scheiding van hemel en aarde en daarmee die van de duisternis en het licht. Het was geen harde lijn tussen boven en onder, maar een vaag gebied waarin hemel en aarde bij elkaar lijken te komen, een horizon die ver genoeg weg is om ons los te kunnen maken van onze dagelijkse beslommeringen en om ons te kunnen richten op onze diepste verlangens.

Het is niet alleen de horizon zelf die iets in ons wakker roept, Goethe schrijft in zijn kleurenleer: 'Zoals we de hoge hemel en de verre bergen blauw zien, zo lijkt een blauw vlak voor ons terug te wijken. Zoals we een iets moois vóór ons achterna willen, zo zien wij ook

graag blauw, niet omdat het op ons afkomt maar omdat het ons naar zich toe trekt'.

Blauw doet een appèl op ons, het blijft onze blik trekken. Hoe blauwer hoe groter de verlokking. De blik van veel wachtenden wordt alleen niet meer aangetrokken door de horizon, niet door de verte, noch door het fletse blauw ervan, maar door het veel krachtigere blauw van hun mobiel. Het blauw van het kleine scherm doet een klemmender beroep op ons dan het blauw van de horizon.

Dat past helemaal in het beeld dat Jason Farman, hoogleraar Amerikanistiek aan de Universiteit van Maryland in zijn boek; 'The art of waiting, from ancient to the instant world.' schetst; onze leefwereld staat in het teken van instant communicatie, wachten zien we als 'een activiteit an vroeger', die we nu hoe dan

ook willen vermijden. We kunnen ons door het wachten bekocht voelen, Want de tijd die we al wachtende voelen wegtikken, hadden we ook kunnen gebruiken om iets anders te doen.

Als iets anders doen betekent; creatief zijn, vinden we bij Nietzsche hoop: het wachten is bij hem een voorportaal van creativiteit. Wachten mag dan een 'verlies van zekerheden' betekenen en verveling een 'onaangename windstilte van de ziel', maar die zijn nodig voor het 'onbekommerd laten waaien van de winden van creativiteit'.

Voor Simone Weil is wachten, stilstaan, niets doen, ongericht luisteren en kijken, loutering voor de ziel. Ook voor haar is de tijd die we gebruiken om naar de horizon te kijken en het wachten bekorten, géén verloren tijd. Wie wacht is zich van de tijd bewust – en als gevolg daarvan ook van de vergankelijkheid van het bestaan. Wachten zag Weil als begin van het in evenwicht brengen van het hogere leven. Bij haar is het 'equilibrium', de balans tussen tegengestelden binnen de mens, de hoogst denkbare vorm van harmonie. Wie teveel naar één kant nijgt, raakt met ziel en zaligheid uit evenwicht. Alle kunst is wachten, schreef zij; 'en ook het krijgen van inspiratie is wachten'. Wachten, attendre in het Frans, -en attention- liggen volgens haar dicht bij elkaar. Het wachten is voorwaarde om met aandacht naar jezelf en de wereld te kunnen kijken. 'Wachten maakt ons leeg van alle mogelijke begrenzingsen en daarmee veranderen we 'de tijd in eeuwigheid'.

In 'Stil de tijd' en 'Kairos' ziet Joke Hermsen wachten en mijmerend loskomen van de zekerheden in ons digitale staccatoleven, juist als een mogelijk begin voor waar zij hartstochtelijk een lans voor breekt: nieuwe

inspiratie, enthousiasme, creativiteit en bevoegdheid. Een vonk of een all-over nieuw begin. Een belangrijke rol legt zij weg voor Kairos, de Griekse god van het juiste ogenblik. Hij heeft vleugels (want hij is zo weer verdwenen) en maar één lange lok haar. Die is alleen te grijpen als het juiste moment zich aandient. Nietzsche ziet in hem een bondgenoot als de verpersoonlijking van de kans om met succes de strijd tegen het nihilisme te voeren.

Aan hen, die de moed hebben zich door hun blik op de horizon van tijd tot tijd los weten maken van hun werkelijkheid is deze fotoserie een hommage..

Het blauw verdwijnt tussen hemel en aarde en geeft de horizon zijn verleidelijke vage verte.

— 02

WACHTEN EN VERDER

Kom naar het raam, denachtlucht is er zacht,
vanaf de lange lijn van schuim,
waar de zee het uitgebleekte land ontmoet,
klinkt het geschraap van kiezels
door de golven weggehaald,
en bij terugkeer hoger op het strand gelegd.

M. Arnold; Dover beach,

fragmenten uit: Crossing Brooklyn Ferry van Walt Whitman.

De vele honderden die met veerboten de rivier oversteken om naar huis te gaan vind ik belangrijker dan zij denken.

En jullie die van oever tot oever zullen oversteken in volgende tijden, jullie zijn mij dierbaar, jullie hebt groter aandeel in mijn overpeinzingen dan jullie denken.

Tijd noch plaats laten zich gelden, ook afstanden doen er niet toe,
Ik ben mèt jullie, mannen en vrouwen van de volgende generatie of van alle volgende generaties zo je wilt,

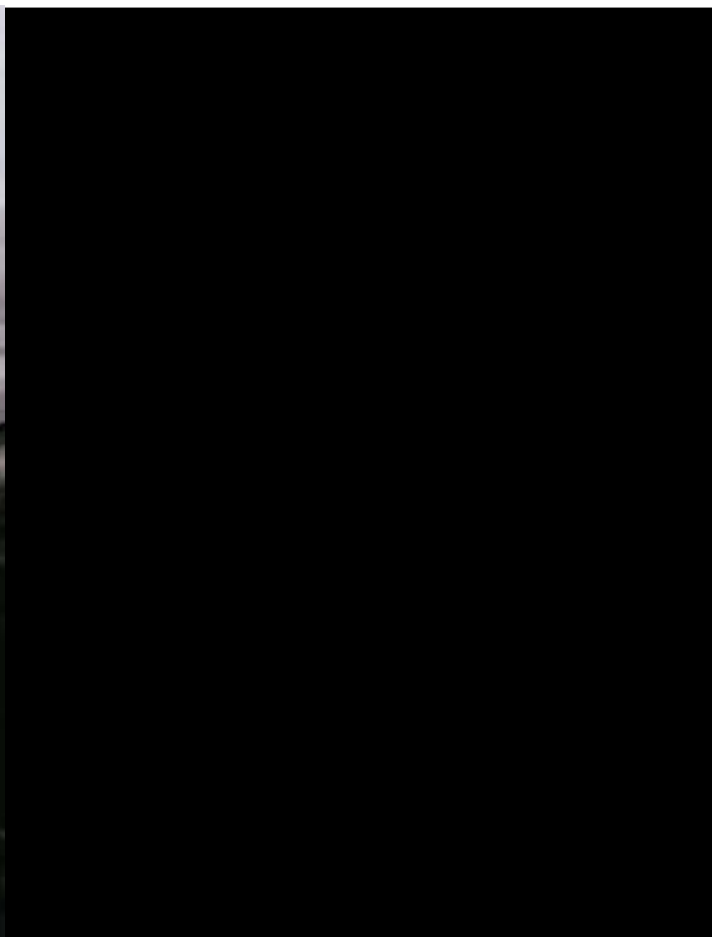
Precies wat jullie voelen als je de rivier en hemel gadeslaat, voelde ik ook,
Precies zoals ieder van jullie een mens is in een menigte, was ik een mens in de menigte,

Precies zoals jullie staan te leunen over de borstwering en toch voortsnel met de snelle stroom, stond ik en snelde voort,

Precies zoals jullie je verkwikt voelen door het blij leven van de rivier en de schittervloed, voelde ik mij verkwikt,
Precies zoals jullie leunen over de borstwering en toch voortsnellen met de snelle stroom, stond ik en snelde voort,
Precies zoals jullie keken naar de talloze scheepsmasten en de dikke schoorstenen van de schepen, keek ik.
Ook ik stak keer op keer de oude rivier over,
Sloeg de jonge zeemeeuwen gade, zag hen hoog in de lucht drijven met bewegingloze vleugels en wiegende lijven,
Zag hoe het glinstergeel op hun lichaam oplichtte, terwijl het overige in zwarte schaduw bleef,
Zag ze in langzaam beschreven cirkels zacht in het Zuiden dalen,
Zag de weerschijn van het zomerlicht in het water,

Werd soms verblind door de glinsterenden zonnestroom,
Keek naar de fijn uitsprankelende lichtspaken om de weerspiegeling van mijn hoofd in het zonweerkaatsende water,
Keek naar de nevel over de rug van de heuvels naar het zuiden,
Zag de stoom in dikke violetgetinte vachten wegdrijven,
Keek in de richting van de beneden-baai om de aankomst van de schepen te zien,
Zag ze naderen, zag aan boord hen die mij na waren,
Zag de witte zeilen, zag de sloepen, zag de schepen voor anker, de matrozen aan hun werk in het want of schrijlings op de sparren, de ronde masten, de schommelende beweging van de kielen, de ranke, kronkelende wimpels, het witte schuim in de vaart achtergelaten..

Ik heb een diepgewortelde neiging op alles te wachten waar een derde ontbreekt. Drie biedt houvast. Het geeft een gevoel van volledigheid; begin, midden en eind, verleden, heden en toekomst; voor mij is drie een verbindend begrip. De kleinst denkbare menigte bestaat dan ook uit drie mensen.

Dompel je handen in het water,
Dompel ze er tot je polsen aan in.
Staar, staar in het bekken,
En vraag je af wat je ontging.

Het was laat, laat in de avond,
De stellen waren verdwenen;
De klokken met luiden gestopt,
Maar de diepe rivier stroomde door.

Uit: As I Walked Out One Evening, W.H Auden.

—04

EEN VERZAMELING

Het rijtje Campbell soepblikjes, Susan Hiller's opsomming van de 303 foto's van haar J-Street Project, of Italo Calvino, Samuel Beckett, Erik Bindervoet, Charlotte Mutsaard, Virginia Woolf, Julian Barnes, Borges, het zijn kunstenaars met een voorliefde voor lijstjes, reeksen, opsommingen. Ecco noemde ze 'stijlfiguur van precisie en van details die het opnemen tegen het grote gebaar van nutteloze voorwerpen, het zijn rare toevalligheden en vondsten die zegevieren over de gebeurtenissen, en 'er kan altijd nog iets bij'.

Ook James Joyce was een opsommer. Hij schreef een van de meest duizelingwekkende opsommingen die in geen enkel categorie te plaatsen was. In het hoofdstuk 'Anna Livia Plurabelle' uit Finnegans Wake verwerkte hij de namen van 1052 rivieren en wateren die soms wèl maar vaak ook niét bestonden. Honderd pagina's had hij er voor nodig en deed er jaren over om ze bij elkaar te zoeken. De zoektocht was voor Joyce zo belangrijk dat hij die niet alleen deed, maar daar ook anderen bij schakelde. Het liefst zou hij de opsomming eindeloos door laten lopen. Met de reeks wilde hij 'woorden ondergeschikt te maken aan het ritme van het water, eindeloos en stromend.'

De lijst van eigenschappen die Cole Porter zijn vrouw toedichtte, bedoelde hij niet als een intellectuele zoektocht naar overeenkomsten, maar moest zijn indruk van haar weergeven. Hij vergeleek haar met het Colosseum, het Louvre, een sonnet van Shakespeare, Micky Mouse, de

Nijl, Greta Garbo, cellofaan, Mahatma Grandi, Fred Astaire, camembert, een roos, de neus van Jimmy Durante, Keats, Shelly, een oude Hollandse meester, of Lady Astor en méér. Die verzameling eigenschappen bedoelde hij niet poëtisch, maar hij somde alles op dat hij de moeite waard vond.

De beeldende verzameling

Jacques Prévert's, "Poging tot beschrijving van een bal masqué" is een beeldende verzameling van feiten die hij zo op het eerste gezicht zonder begin of eind samenstelde. Maar de reeks voert wel degelijk ergens naar toe; naar het Elysee waar een gemaskerd bal wordt gehouden.

Zij die godvruchtig
Zij die vraatzuchtig
Zij die driekleuren
Zij die inwijden
Zij die geloven
Zij die geloven te geloven
Zij die kris-krasten
Zij die veren dragen
Zij die knobbelkragen
Zij die hoofdletteren
Zingen in de maat
Poetsen aan de plaat
Zij die de ogen neerslaan
Zij die kaal zijn binnen hun schedel
Zij die de meute zegenen
Zij die hun voeten eer bewijzen

Zij die de doden doen herrijzen
Zij die die de bajonet ontvangen
Zij die drijven en niet zinken
Zij die niet denken dat Piraeus een man is
Zij die door hun reuzevleugels niet kunnen vliegen
Zij die in hun dromen glasscherven planten
Op de Chinese muur
Zij die eieren stelen en ze niet durven bakken
Zij die vierduizendachthonderd dertien meter Montblanc bezitten driehonderd meter Eiffeltoren en vijftwintig centimeter borstomvang
Zij die rennen vliegen en ons wreken
Zij allen en nog zeer veel anderen
Gingen trots het Elysee binnen.
Voor een groot bal masqué.

"Alsof het een foto is, zo moeten mijn bladzijde gezien worden. Geen verzameling van losse woorden of alinea's, maar als één geheel", vond Mallarmé. Hij bracht tekstfragmenten samen als een nieuwe literaire methode van schrijven. Zijn gedichten bestonden uit woorden en woordgroepen die bedoeld waren om zich 'te ontrollen' tot een film of een verzameling foto's.

Colofon

Tekst en fotografie: Jan Boekhout
Vormgeving: Jan Boekhout
Eerste druk: 2024

ISBN:

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan
ook, zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever.

